

Toneelgroep Amsterdam

Foto Jan Verweyveld

Macbeth

Macbeth is de bloederigste van Shakespeares tragedies. Het is ook de kortste. Wat mij betreft behoort *Macbeth* tot het beste wat Shakespeare heeft geschreven. Er is maar één verhaallijn, die van de ambitieuze generaal Macbeth die zich, geholpen door zijn vrouw, een weg naar de troon moordt. Binnen het oeuvre van Shakespeare mag dit een oase van helderheid en focus worden genoemd. De grootste toneelschrijver ooit was namelijk nogal verzot op uitweidingen, nevenpersonages, rolwisselingen en telkens weer dat toneelstuk in een toneelstuk, het summum van verwarring. En dan het bloedvergieten. Om zelf koning te worden, dient Macbeth eerste de huidige koning Duncan te vermoorden. Daarna slaat de paranoia toe en legt de voorheen zo nobele krijgsheer één voor één zijn vrienden om, in wie hij enkel nog vijanden herkent, die hem naar de kroon steken.

Zijn vrouw, Lady Macbeth, en een drietal heksen voeden die paranoia. Alle gevechten, de duistere scènes met de heksen (*'Fair is foul, and foul is fair'*) en de vlug toenemende krankzinnigheid van Macbeth maken het stuk zo filmisch en donker. Overigens is het de vraag of Shakespeare *Macbeth*, zoals we het stuk nu kennen, zo bedoeld heeft. Er zijn wetenschappers die beweren dat de bronkstek een sterk bewerkte versie is, waar een allang vergeten regisseur eens goed met een rood pennetje doorheen is gegaan. Als aanwijzingen noemen ze de beperkte lengte en de nadruk op de vele bloederige handelingen. Het zou dus ook kunnen dat Macbeth juist ondanks Shakespeare zo'n goed stuk is, maar daar wil ik van af zijn. De voorstellingen, hoe uiteenlopend ook, zijn in ieder geval altijd intens. Johan Simons regisseerde dit jaar bij Toneelgroep Amsterdam een memorabele *Macbeth* die een studie naar geweld moest zijn, naar de gewelddadigheid die volgens Simons in elk mens voorgeprogrammeerd zit. Het werd typisch *Macbeth*-theater met veel gruwelijke plaatjes, zakken bloed die het halve podium, inclusief een paar rijen publiek, felrood kleurden en Fedja van Huêt die zich schor en beurs acteerde om maar te tonen hoe geestesziek onze antiheld is.

Origineler in aanpak was Luk Perceval vorig jaar op de Ruhrtriennale in het Duitse Gladbeck, waar hij een opmerkelijk verstilde en bloedloze encenering maakte. De Vlaamse regisseur gaf de tragedie een filosofische uitleg. Niet Macbeths bloedlust, maar zijn angst voor de dood en zijn verlangen naar onsterfelijkheid vormden de kern van de voorstelling. Het eerste half uur stond de Duitse acteur Bruno Cathomas, die Macbeth speelde, als verstand op één plek. Hij hoorde de voorspellingen van de heksen aan, maar ondernam geen actie. Ook toen Lady Macbeth plannen beraamde om koning Duncan te doden, bleef haar man apathisch staan. Pas toen ze een terloopse opmerking maakte over hun gestorven kind, nam Macbeth het heft in eigen handen en maakte hij zijn bloederige ambities waar.

De angst om door de tijd te worden vergeten, bleek groter dan de wil om het zinnige te doen. Prachtig was ook een gigantische, wankel uitziende stelling van houten tafels die scenograaf Annette Kurz bouwde. Het weinige licht dat er was, viel door deze sculptuur op de personages, die daardoor iets nietigs kregen. Het was een mysterieus en vooral beangstigend tafelbouwwerk. Een treffende verbeelding van Macbeths binnenste.

Vincent Kouters, theaterrecensent

Dit seizoen door Toneelgroep Amsterdam gespeeld.

